

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number:1B0025

Nil Tekin¹

Ebru Koç²

Emin Türker³

MEDICAL SCIENCES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 1B

ISSN : 1308-7312

© 2010 www.newwsa.com

SGK Narlıdere Rest and Nursing Home¹

Dokuz Eylül University²

SGK General Directorate of

Non-Contributory Payments³

niltekin33@yahoo.com

Izmir-Turkey

YAŞLI BAKICILARININ İŞE VE MESLEKİ EĞİTİME BAKIŞININ DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Bu çalışmada, ülkemizde yeni yeni gelişen yaşlı bakıcılık hizmetlerinde çalışanların, işe ve mesleki eğitime bakışının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. SGK İzmir Narlıdere Dinlenme ve Bakımevi'nde çalışan yaşlı bakıcılarına hizmet içi eğitim programı öncesinde anket uygulanmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul eden 75 yaşlı bakıcının %62,7' si kadın, %37,3'ü erkekti. Yaş ortalaması 29,59 ± 10,04 yıl(18-60 yaş), %65,3'ü lise mezunu idi. %94,6'sı yaptığı işi başkalarına önerirken, %58,6'sı insanlarla ilgilenmek hoşuna gittiği için bu mesleği seçmişti. %72'si işini zevkli, %53,3'ü de yorucu olarak değerlendiriyordu. %68'i daha önce mesleki eğitim almamıştı. %52,1'i psikologların, %40'ı da sosyal hizmet uzmanlarının eğitici olarak yer almasını istiyordu. %54,7'si verilen eğitimin iş olanaklarını arttıracaklarını düşünerek katılmakta idi. Genel olarak %95,9'u mesleki eğitimi gerekli buluyordu. Daha önce mesleki eğitim alan kişi sayısının azlığına karşın, çoğunluğu bu eğitimlerin iş olanaklarını arttıracakı düşüncesini taşımakta ve gerekli bulmaktadır. Bu eğitimlerde doktor ve hemşire dışında yaşlı sağlığı ve rehabilitasyonu hizmetinde yer alan diğer çalışanların da eğitici olmasını gerekli görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı, Yaşlı Sağlığı, Yaşlı Bakıcı, Mesleki Eğitim

EVALUATION OF VIEW OF CAREGIVERS OF OLD PEOPLE ABOUT THE PROFESSION AND VOCATIONAL TRAINING

ABSTRACT

In this study, it is aimed to evaluate the views of employees serving as the caregivers of old people developing in our country recently about the profession and vocational training. The questionnaire was applied to the caregivers of old people working at SGK Izmir Narlıdere Rest and Nursing Home before the in-service training program. 62.7% of 75 caregivers accepting to participate in the study were women and 37.3% of them were men. The age average was 29.59 ± 10.04 year (18-60 age), 65.3% of them graduated from high school. While 94.6% of them recommended their profession to the others, 58.6% of them chose this profession since they liked to care for people. 72% of them assessed the profession as enjoyable, 53.3% of them assessed it as tiring. 68% of them have not received professional training before. 52.1% of them wanted psychologists and 40% of them wanted social workers to be trainer. 54.7% of them agreed that the training provided increased the job opportunities. In general, 95.9% of them required the vocational training. Although the number of people receiving vocation training is not very high, most of them think that these trainings will increase the job opportunities and consider them as necessary. They require that employees other than doctors and nursing and working for health and rehabilitation of old people should be the trainers in these trainings.

Keywords: Elderly, Elderly Health, Caregiver of old People, Vocational Training

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Dünyada ve Türkiye’de nüfusun giderek yaşlandığı bilinmektedir. Ülkemizdeki 65 yaş ve üzeri nüfusun %7’yi geçtiği bildirilmiştir. Türkiye’nin genç toplum olma özelliğini giderek kaybettiği ve yaşlı bir toplum kategorisine hızla gireceği öngörülmektedir [1 ve 2]. Önümüzdeki yıllarda bu nüfus tablosunda yaşlılara sunulan sağlık, sosyal ve bakım hizmetlerinin giderek önem kazanacağı açıktır. İlerleyen yaş ile birlikte kronik ve dejeneratif hastalıkların görülme sıklığında artış olmaktadır. Bu durum tedavi ve bakım gereksinimlerini arttırmaktadır. Yaşlılar hastalık tabloları nedeniyle yataklı tedavi kurumlarına sıklıkla başvurur ve yatış alırlar. Buna rağmen yine de, yaşamlarının büyük kısmını evlerinde geçirirler [3 ve 5]. Evde yaşlı bakımı halen başta kadınlar olmak üzere genel olarak aile bireylerinin sorumluluğunda yürütülmeye çalışılmaktadır [6 ve 7]. Türkiye İstatistik Kurumu’nun Türkiye genelinde yaptığı bir araştırmada sürekli bakıma muhtaç yaşlı bulunan hane oranı %5,3 olarak tespit edilmiştir. Evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi gereken ülkemizde toplumsal ve kültürel nedenlerle yaşlıların çok azı kurumsal bakım almaktadır. Ancak bu durum giderek değişme eğilimi göstermektedir. Kurumsal bakım alma talebinin %10’lara yaklaştığı, aile yapısındaki değişmelerle bu oranın artacağı öngörülmektedir [8].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Yaşlı sayısının giderek arttığı ülkemizde gerek evde gerekse kurumlarda profesyonel yaşlı bakım hizmetine önümüzdeki yıllarda daha fazla gereksinim duyulacağı ortadadır. Bu gereksinimin yüksek kalitede ve çağdaş bakım hizmetleriyle karşılanması gerekmektedir. Yapılan bir araştırmada yaşlı bireylere verilen bakımın kalitesinin geliştirilmesinde yaşlılarla çalışan sağlık personelinin olumlu tutum geliştirmesinin etkin olduğu ortaya konmuştur [9]. Böylelikle bakım verenlerin mesleki eğitimleri kadar, bu eğitimlere ve işe yönelik düşünce ve tutumlarının da önemli olduğu bilinmelidir. Bu çalışmada ülkemizde yeni yeni gelişen yaşlı bakıcılık hizmetlerinde çalışanların, işe ve mesleki eğitime bakışının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

3. MATERYAL VE METOT (MATERIAL AND METHODS)

SGK Narlıdere Dinlenme ve Bakımevi’nde kadrolu ve özel çalışan yaşlı bakıcılarına 2006 yılında üç ay süreli hizmet içi eğitim programı düzenlendi. Eğitimde tesiste çalışan hekim, diş hekimi, hemşire, sosyal hizmet uzmanı, fizyoterapist ve psikologlar eğitici olarak yer aldı. Program teorik ve pratik olmak üzere iki aşamalı olarak düzenlendi. Eğitim programı öncesinde programa katılan ve çalışmaya dahil olmayı kabul eden 75 yaşlı bakıcıya anket uygulandı. Toplam yirmi bir sorudan oluşan ankette ilk beş soru sosyo-demografik verilere, sekiz soru yaşlı bakıcılık mesleğine, diğer sekiz soru ise mesleki eğitime yönelik idi. Araştırmanın istatistiksel analizlerinde SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 11. 5 paket programı kullanıldı. Yaş ortalaması, SD parametresi tüm çalışmaya katılanlar arasında hesaplandı. Kategorik değişkenler ki-kare testi ile karşılaştırıldı, $p < 0.05$ anlamlı olarak kabul edildi.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Çalışmaya alınan 75 yaşlı bakıcınının 47’si (%62,7) kadın, 28’i (%37,3) erkek idi. Yaş ortalaması $29,59 \pm 10,04$ yıl (18-60 yaş) idi. Yaşlı bakıcılarının sosyo-demografik özellikleri genel olarak Tablo 1’de gösterilmiştir. Katılımcılardan 46 kişi (%61,3) tesisimizde kadrolu yaşlı bakıcı olarak çalışmakta iken, diğer 29 kişi (%38,7) özel yaşlı bakıcı olarak çalışıyordu. Yaşlı bakıcılığını 54 kişi (%72)

zevkli bulunduğunu belirtirken, 40 kişi (%53) yorucu olarak, 6 kişi (%8) diğer, 1 kişi (%1,3) sıkıcı olarak değerlendiriyordu. Yaşlı bakıcılığının diğerleri gibi bir iş olduğunu belirtenlerin sayısı ise 5 (%6,7) idi. Tüm yaşlı bakıcılarının 71'i (%94,7) yaptığı işi başkalarına önermekteydi. Neden yaşlı bakıcılık yaptıkları sorusuna verilen yanıtlar Şekil 1'de gösterilmiştir. Yaşlı bakıcılıkta en çok karşılaşılan güçlüklerin neler olduğu sorusuna yanıtlar Tablo 2'de gösterilmiştir. Katılan kişilerden 49'u (%65,3) bakımevinde, 21'i (%28,0) hastanede, 3'ü (%4,9) diğer alanlarda çalışmak istemekteydi. Çalıştıkları kurumun fiziksel şartlarını 34'ü (%45,3) çok iyi, 38'i (%50,7) iyi, yalnızca 3'ü (%4) ise kötü olarak değerlendirmekteydi. Fiziksel şartların öncelik taşıdığını düşünen 69 kişi (%92) mevcuttu. Aynı çalışma koşullarında 'başka bir alanda iş bulsanız yapar mısınız?' sorusuna 32 kişi (%42,7) 'hayır' derken, 43 kişi (%57,3) 'evet' demiştir. Başka bir alana bu koşullarda geçmek isteyenlerin oranındaki yükseklik istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p=0.00).

Daha önce mesleki eğitim alan 51 kişi (%68) mevcuttu. Hizmet içi eğitim programında eğitimin uygulamalı olarak verilmesinin yararlı olmadığını düşünen ise 64 kişi (%85,3) idi. %52, 1'i hemşire ve doktorların dışında psikologların, %40'ı sosyal hizmet uzmanlarının da eğitici olarak yer almasını istiyordu. %54,7'sinin eğitim çalışmasına katılma nedeni, verilen eğitimin iş olanaklarını arttıracacağı düşüncesi idi. Katılımcıların 71'i (%94,7) mesleki bilgi ve eğitimin günlük yaşamlarında yararlı olduğunu düşünüyordu. Genel olarak %95,9'u mesleki eğitimi gerekli buluyordu. Eğitimi gerekli bulmayanların tümü lise mezunu olmakla beraber istatistiksel olarak anlamlı bulunmadı (p>0.05).

5. TARTIŞMALAR (DISCUSSIONS)

Genel olarak toplumda yaşayan ve çeşitli kronik hastalıkları olan yaşlıların bakımını daha çok aile bireyleri, komşuları veya diğer yakınları üstlenmektedir. Aile bireylerinden de, özellikle kız çocukları, eşler veya diğer kadın akrabaların bu yükü aldıkları bilinmektedir [7, 10 ve 11]. Çalışmamıza katılan yaşlı bakıcılarının üçte ikisine yaklaşan oranda genç kadınlardan oluşması bu alandaki genel eğilimi yansıtmaktadır.

Toplumda yaşayan yaşlılara yakınları veya özel bakıcıları tarafından verilen hizmetler bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Yaşlı bakım hizmetlerinin geliştirilmesinde bakım verenlerin aldığı eğitim önemlidir. Yeterli eğitimi ve deneyimi olmayan kişiler yaşlıların fiziksel ve ruhsal sağlığı için gerekli koşulları karşılayamayabilmektedir [7, 10 ve 12). Ülkemizde böyle olduğu gibi evde bakım hizmetlerinin etkin verilebildiği gelişmiş ülkelerde de benzer bir durum mevcuttur. Ülkemizde evde yaşlı bakımında çalışan profesyonel bakıcıların büyük kısmının eğitiminin ilkökul ve altı olduğu bildirilmiştir [13]. Çalışmamızda ise, yaşlı bakıcıların çoğunlukla orta öğrenimi bitirdiği gözlenmektedir. Eğitim seviyesinin daha yüksek olmasında işe alım kriterlerini yüksek tutma çabasının etkili olduğu düşünülmüştür.

Bakıcı yükü üzerine yapılan diğer çalışmalarda gösterildiği gibi yaşlıların davranışları ile ilgili sorunlar önemli bir tükenmişlik nedenidir [7, 13 ve 14]. Bu çalışmada da, yaşlı bakıcılar işlerinin yorucu olduğunu ifade ederken, yaşadıkları güçlüklerin büyük oranda yaşlıların davranışları ile ilgili sorunlardan kaynaklandığını belirtmektedirler. Bu ve diğer güçlüklerle karşın katılımcılar, insanlarla ilgilenmekten hoşlandıkları için yaşlı bakıcılığını profesyonel bir iş olarak tercih etmekte ve işlerinin zevkli olduğunu düşünmektedirler. Yaşlı bakım hizmeti sunan sağlık personelinin yaşlı

sağlığı ve bakımına ilişkin bilgisi, duyarlılığı ve motivasyonunun arttırılması gerektiği bildirilmiştir. Böylelikle geleneksel sağlık hizmeti anlayışının değiştirilmesi ve geliştirilmesi öngörülmektedir [3]. Katılımcılardan dört kişi dışındaki tümünün bu mesleği başkalarına önermesi, iş motivasyonun ve memnuniyetlerinin yüksekliğini göstermektedir. Ancak fiziksel şartların kendileri için öncelik taşıması ve çalıştıkları ortamdaki fiziksel şartlardan büyük oranda memnuniyetlerinin de bu konuda etkili olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizde evde yaşlı bakıcılığı yapanların daha çok zorunluluktan bu işi seçtikleri belirlenmiştir [13]. Çalışmamızda da, zorunluluktan bu işi yapanların çokluğu ve büyük oranda farklı tercih şansı verildiğinde iş değiştirebilecekleri ortaya konmuştur. Aynı çalışma koşullarında başka bir iş yapabileceklerin oranı tüm katılımcıların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Bu nedenle yaşlı bakıcılığının özendirilmesi ve yaşanan güçlüklerin aşılmasına yönelik çalışmaların yapılması önem taşımaktadır.

Multidisipliner yaklaşım gerektiren geriatrik hasta bakımında hemşirelik uygulamalarının temel olduğu açıktır. Bu nedenle ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi gerontoloji hemşireliği eğitim çalışmaları sürdürülmektedir [15 ve 16]. Yaşlı bakıcılarının bakım hizmetlerindeki rolünün halen tartışılmakta olması nedeniyle çalışma alanlarında bazı sorunlar ortaya çıkması beklenebilir. Yaşlı bakıcılar için diğer sağlık personelinin davranışları ile ilgili sorunların ikinci sıklıkla olması bu nedenle açıklanabilir.

Katılımcılar, eğitimlerinin yetersizliği ile ilgili yaşadıkları sorunları çalışma şartları ve kazanç ile ilgili sorunların ardından beşinci sırada belirtmektedirler. Ancak mesleki eğitim alan kişi sayısının azlığına karşın, çoğunluğu bu eğitimlerin iş olanaklarını arttıracığı düşüncesini taşımakta ve gerekli bulmaktadır. Ülkemizde kurumsal bakıma ve özellikle kurumlarda çalışan yaşlı bakıcılara olumsuz ön yargıların bulunduğu bir gerçektir. Buna karşın katılanların üçte ikisine yakın oranının bakımevinde, üçte birinden azının ise hastanede çalışmak istemesinin nedenlerinin iyi irdelenmesi gerekir. Çünkü çalışmanın yapıldığı kurumun modern fizik şartlarıyla yüksek kalitede hizmet sunumunu hedefleyen gelişmiş bir geriatrik bakım merkezi olmasının tercihi etkilediği de öngörülmektedir [4 ve 17]. Bu nedenle bakımevinde çalışma tercihindeki oranın tartışmalı olduğu, başka koşullardaki bakımevlerinde çalışma tercihinin daha düşük olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca bakımevinde çalışma tercihinin eğitim gereksinimlerini belirlemede etkin olduğu da düşünülebilir. Bu nedenle yalnızca doktor ve hemşire değil, yaşlı sağlığı ve rehabilitasyonu hizmetinde yer alan diğer çalışanların da eğitici olmasının gerektiği ifade edilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND SUGGESTIONS)

Ülkemizde çeşitli projeler ve meslek edindirme programları çerçevesinde yaşlı bakıcılık sertifika eğitimleri düzenlenmektedir [16 ve 18]. Ancak profesyonel yaşlı bakıcılığının görev tanımı, eğitimleri ve çalışma alanları konusunda tartışmalar halen sürmektedir. Çalışmamızın bulgularını ülkemizdeki diğer verilerle karşılaştırarak tartışma olanağı sınırlıdır. Genel olarak evde yaşayan yaşlılara bakım veren, aile üyesi, yaşlı yakınları veya yaşlı yakınlarının destek aldığı diğer yaşlı bakıcılarının özelliklerine ve sorunlarına yönelik birçok makale mevcuttur. Ancak ülkemizde bakımevlerinde çalışan profesyonel yaşlı bakıcılarının profili, mesleğe bakış açıları, tercihleri ve eğitim düzeyleri konusunda geniş kapsamlı araştırmalara rastlanmamıştır. Giderek yaşlanan toplumumuzda çalışma motivasyonu yüksek, iyi eğitilmiş ve donanımlı yaşlı bakıcılarına evde ve kurumsal bakımda gereksinimin belirgin arttığı bilinen bir gerçektir. Yaşlılara

sunulacak birçok projenin geliştirilmesinde bu gerçeğin ön planda tutulması gerekmektedir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

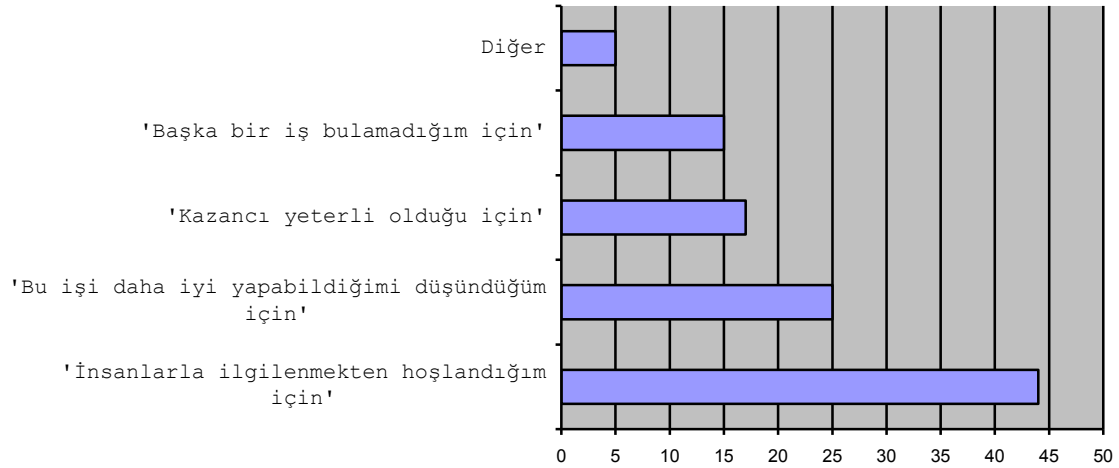
1. Akgün, S., Bakar, C. ve Budakoğlu, I., (2004). Dünyada ve Türkiye’de Yaşlı Nüfus Eğilimi, Sorunları ve İyileştirme Önerileri. *Turkish Journal of Geriatrics*, Cilt: 7, Sayı: 2, ss: 105-110.
2. Türkiye İstatistik Kurumu, 15.06.2010 [http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?Adnks=&report=turkiye_yasgr.RDF&desformat=html & ENVID =adnksEnv](http://report.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?Adnks=&report=turkiye_yasgr.RDF&desformat=html&ENVID=adnksEnv).
3. Gözüm, S. ve Tan, M., (2003). Birinci Basamakta Çalışan Sağlık Personelinin Yaşlı Bakımına İlişkin Bilgi, Görüş ve Uygulamaları. *Turkish Journal of Geriatrics*, Cilt: 6, Sayı:1, ss: 14-21.
4. Tekin, N. ve Şahin, H.A., (2006). Birinci Basamak Hekimlerinin Geriatrik Hasta İzlemindeki Yeri: Geriatrik Bakım Merkezi Örnekleri. *Sendrom Dergisi*, Cilt:18, Sayı: 11, ss: 61-64.
5. Kutsal, Y.G., (2003). Yaşlanan Dünya, Yaşlanan Toplum, Yaşlanan İnsan. *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni*, Cilt: 24, ss: 1-6.
6. Giray, H., Meseri, R., Saatlı, G., et al., (2008). Türkiye’ye İlişkin Yaşlı Sağlığı Örgütlenmesi Model Önerisi. *Prev Med Bull: TAF*, Cilt: 7, Sayı:1, ss: 81-86.
7. Küçükgüçlü, Ö., Esen, A. ve Yener, G., (2009). Bakımverenlerin Yükü Envanterinin Türk Toplumunu İçin Geçerlik ve Güvenirliğini İncelenmesi. *Journal of Neurological Sciences*, Cilt: 26, Sayı:1, ss: 60-73.
8. T.C Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Aile Yapısı Araştırması 2006; 3,38. 15.02.2010. http://www.aile.gov.tr/files/6.yaslilik_aileyapisiarastirmasi_6-yaslilik.pdf.
9. Wade, S., (1999). Promoting Quality Of Care for Older People; Developing Positive Attitudes to Working with Older People. *Journal of Nursing Management*, Cilt: 7, Sayı: 1, ss: 339-347.
10. Shaw, M. and Dorling, D., (2004). Who Cares in England and Wales? The Positive Care Law: Cross-Sectional Study. *British Journal of General Practice*, Cilt 54, ss: 899-903.
11. Almborg, B., Jansson, W., and Grafström, M., (1998). Differences Between and with Genders in Caregiving Strain: A Comparison Between Caregivers of Demented and Non-Caregivers of Non-Demented Elderly People. *Journal of Advanced Nursing*, Cilt: 28, Sayı: 4, ss: 849-858.
12. Özkömür, M.E., Mas, N., Acımuş, N.M., et al., (2006). Karamürsel ilçesinde yaşayan yaşlıların sosyal yaşama ilişkin özellikleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi: STED*, Cilt: 15, Sayı: 5, ss: 82-87.
13. Ünalın, P., Uzuner, A., Dinç, D. ve Çifçili, S., (2009). Bakıcıların Sesi; Yaşlılar ve Bakıcılık Hakkındaki Algı ve Tutumları. *Turkish Journal of Geriatrics*, Cilt: 12, Sayı: 1, ss: 18-24.
14. Ferrara, M., Langiano, E., Di Brango, T., et al., (2008). Prevalence of Stress, Anxiety and Depression in with Alzheimer Caregivers Health and Quality of Life Outcomes Research, Cilt: 6, ss: 93-98.
15. Koh, G.C.H., (2007). A Review of Geriatric Education in Singapore. *Ann Acad Med Singapore*, Cilt: 36, ss: 687-690.

16. Akın, B., Seviğ, Ü. ve Karataş, N., (2001). Türkiye'de Gerontoloji Hemşireliği Eğitimi (II): Bir Sertifika Eğitim Programı Geliştirme Çalışması - Deneyimler ve Eğitim Programı Önerisi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, Cilt: 5, Sayı:1, ss: 40-43.
17. Dişçigil, G. ve Tekin, N., (2007). Aile Hekimleri İçin Geriatri El Kitabı. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Yayınları.
18. T.C. Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü. İstihdama yönelik beceri kazandırma eğitimi proje destekleri. 19 Ağustos 2010.
<http://www.sydg.gov.tr/tr/html/208/Istihdam+Egitimi+Proje+Destekleri>.

EK (ADDITION)

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri (n=75)
(Table 1. Demographic characteristics of participants (n=75))

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	47	62,7
Erkek	28	37,3
Yaş Grupları		
18-24 yaş	32	42,7
25-29 yaş	12	16,0
30-34 yaş	12	16,0
35-39 yaş	4	5,3
40-44 yaş	6	8,0
45 yaş +	9	12,0
Eğitim		
İlkokul	19	25,3
Ortaokul	6	8,0
Lise	49	65,3
Yüksekokul	1	1,3
Medeni Durumu		
Bekar	28	37,3
Evli	35	46,7
Dul	12	16,0
Toplam	75	100

Şekil 1. Katılımcıların yaşlı bakıcılığı yapma nedenleri
(Figure 1. Participants' reasons for serving as the elderly nursing)

Tablo 2. Yaşlı bakıcıların en sık karşılaştığı güçlükler
(Table 2. The most common difficulties faced by elderly caregivers)

Güçlükler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaşlıların davranışları ile ilgili sorunlar	38	50,7
Diğer sağlık personelinin davranışları ile ilgili sorunlar	26	34,7
Çalışma şartları ile ilgili sorunlar	20	26,7
Kazanç ile ilgili sorunlar	19	25,3
Eğitimin yetersizliği ile ilgili sorunlar	14	18,7
Diğer	5	6,7
Güçlükle karşılaşmıyorum	4	5,3
Ortamın fizik şartlarının uygunsuzluğu	2	2,7